

Милица Стевановић

Народна библиотека Крушевац

milicas04@yahoo.com

IN MEMORIAM: ВЕСНА ЦРНОГОРАЦ (1961–2022)

Крајем августа ове године библиотечка заједница Србије опростила се од свог дугогодишњег посленика Весне Црногорац. Вест о њеном изненадном и прераном одласку болно је одјекнула не само у домаћим, него и у иностраним стручним круговима који су ценили њену посвећеност и професионалност. Иако се последњих година свог живота формално није бавила библиотечком делатношћу, Весна Црногорац ту везу са својим омиљеним позивом уистину никад није ни прекидала, као што ни библиотекарство Србије њено одсуство никад није сматрало коначним.

„Увек постоји могућност да се каже да или не” – речи су Хане Арент које је Весна Црногорац истакла у уводу своје најважније књиге, (не)хотимично тиме обзнанивши свој професионални, у неку руку и свој животни *credo*. Припадала је генерацији која је подразумевала праволинијски пут од завршене школе до одговарајућег посла за цео живот, али је она посежући за бескомпромисним „да” или „не”, тај утабани пут већине често напуштала.

Рођена је у Лесковцу а одрасла и живела у Нишу. Ту је завршила и Правни факултет, а докторске студије из области информацијских и комуникацијских наука на Филозофском факултету у Загребу.

Свој професионални пут, који је трајао скоро три деценије, започела је у Гацином Хану, где је обављала функцију директора тамошње библиотеке и била новинарка и уредница *Зайлањских новина*. У нишкој библиотеци радила је као уредница културно-образовног програма, да би се потом у наредној деценији у потпуности посветила раду у Библиотекарском друштву Србије.

Весна Црногорац била је секретар Друштва од 2004. до 2015. године и његова главна покретачка снага након периода неактивности. Радила је на окупљању и повезивању чланства, подизању угледа удружења и са тадашњим управама покретала и спроводила много иницијатива. Залагала се за обнављање чланства БДС-а у удружењима ИФЛА и ЕБЛИДА,

оживљавању старих и успостављању нових професионалних веза у региону и свету. Била је члан бројних програмских одбора међународних конференција у организацији Друштва и уредница зборника радова представљених на њима. Ревносно је обављала и задатке члана редакције часописа *Библиоџекар*, стручног гласила нашег најстаријег струковног удружења. Активно се залагала за добијање статуса репрезентативности БДС-а у култури, што је напokon и остварено јануара 2019. године. Била је и председник Комисије за слободан приступ информацијама и интелектуалне слободе и члан Радне групе за израду Етичког кодекса библиотекара Србије. С обзиром на правничко образовање, нарочито је био драгоцен њен ангажман у оквиру Радне групе за израду Нацрта закона о библиотечно-информационој делатности и сета подзаконских акта 2011. године. Енергично се залагала за иновирање правне регулативе, за перманентно унапређивање аката која поштују слободан приступ информацијама, интелектуалне слободе и професионалну етику и њихово усклађивање са међународним актима, једнако као и за транспарентност и масовност јавне расправе пре њиховог доношења.

Њено именовање за члана Програмског и Организацијског одбора *Окруілої сїоло о слободном ірисїуїу информацијама* Филозофског факултета у Загребу, а нарочито њен ангажман у Ифлином Комитету за слободан приступ информацијама и слободи изражавања у периоду 2013–2017. године, имали су значаја не само за њен лични професионални развој него и за подизање угледа српског библиотекарства како на регионалној тако и на широј међународној сцени.

У овом периоду Весна Црногорац излагала је на многобројним конференцијама и била предавач по позиву у многим установама у земљи и иностранству (Финска, Швајцарска, Мађарска, Данска итд.). Аутор је и реализатор серије предавања о ИФЛА Манифесту *Транспарентности, добро ујрављање и слобода од корупције* у америчким корнерима у Србији, а за успешно спровођење овог међународног пројекта уручена јој је Повеља захвалности 2012. године. Објавила је десетине стручних радова у домаћој и страној периодици о школском библиотекарству, завичајној проблематици, интелектуалним слободама, правној библиотечној регулативи, професионалној етици и бројним другим темама из библиотечно-информационе делатности. Уз то, као коаутор потписује и библиографију *Хорске свечаности: библиотека целина Факултета уметности у Нишу и Библиографију Центра за црквене студије* из Ниша.

Добитник је Признања за допринос проучавању и развоју библиотекарства у Србији 2007, а читав њен рад крунисан је Националном наградом

„Запис” за изузетне резултате на развоју и унапређењу библиотечко-информационе делатности у Србији, 2014. године.

Поред библиотечке делатности, посебно место у богатој радној биографији заузима њен ангажман у невладином сектору у домену интегритета и борбе против корупције. Била је управница и један од оснивача Удружења грађана Центар за интегритет у Нишу, члан Локалног антикорупцијског форума Града Ниша, члан Радне групе за израду нацрта локалног антикорупцијског плана, консултант на радионици о моделима пратећих докумената уз Етички кодекс функционера локалне самоуправе, антикорупцијски експерт Сталне конференције градова и општина и учесник и водитељ десетина антикорупцијских пројеката. На ове теме у коауторству објављује књигу *Грађани Ниша њројив корујције* (2020), публикацију *Медији и избори* (2016) и студију *Градови њројив кумулација функција* (2014). За допринос борби против корупције додељена јој је Поовеља Локалног антикорупцијског форума Града Ниша за 2016. годину.

Разноврсност њеног ангажмана илуструју и подаци о томе да је повремено објављивала и колумне на медијским интернет порталима, радила као правница у Катастру локалне самоуправе, обављала библиотечке послове на Факултету уметности у Нишу и била професор на Високој школи струковних студија.

Весна Црногорац редовно је одржавала и стручне семинаре, акредитоване у Заводу за унапређење образовања и васпитања. Теме њених семинара имале су циљ унапређење компетенција школских библиотекара за рад са децом, развој креативног читања и мотивације код деце за новим сазнањима, те упознавање наставника са онлајн изворима и базама релевантних информација.

Поред тога што је веровала у моћ библиотерапије као метода који олакшава психолошки раст, Весна Црногорац је веровала и у клиничку, психо и социотерапеутску моћ књиге, па је стога спроводила и библиотерапијски програм са групом осуђеника у једном казнено-поправном заводу.

У складу са својим уверењима, неуморно је војевала и на друштвеним мрежама. Њене објаве рефлектовале су њен сан о држави социјалне правде и једнакости, одсуству корупције и друштву једнаких шанси. Редовно је говорила и о омиљеним писцима и књигама и исцелитељској и просветитељској моћи добре литературе.

Веснино најзначајније дело *Јавне библиотеке и демократија* (Слио, 2018) својеврсна је синтеза њеног поимања савременог друштва и савремених библиотека. „Радити с књигама, поводом књига, у вези с књигама, окружен књигама – заиста делује бајковито”, устврдиће она, истичући

затим да то у 21. веку ипак није довољно. Савремена библиотека треба да буде место прилика, изазова и могућности да се *одмах и њу* добију информације, али не само оне из корпуса опште културе, него и информације и документа службеног карактера – оне које могу битно да утичу на доношење одговорних одлука и буду у служби побољшања живота грађана. Такав став поткрепљен је вером да су јавне библиотеке услед своје „инхерентне демократичности” идеалне институције за остваривање права грађана на слободан приступ информацијама од јавног значаја. Овакво схватање улоге јавних библиотека кореспондира са савременим европским и светским токовима а ауторку ове књиге сврстава у ретке, готово усамљене поборнике ангажованог библиотекарства код нас.

Заговарање проширења опсега библиотечких компетенција и померања граница традиционалног библиотекарства у коначном је означавало отпор конформизму и носило са собом ризик неразумевања, који је Весна Црногорац храбро и преузимала. Она није крила ненаклоњеност неким појавама, па и неким људима, што се у етаблираним мимикријама не прашта лако. У исто време оно у шта је веровала и они који су стекли њено поверење имали су у њој безрезервног и енергичног заступника и пријатеља. Идентификовање са оним што је сматрала својом мисијом и животним позивом, крило је у себи бројне опасности, од којих је многе нису ни мимоишле.

Њеним одласком библиотечка заједница Србије изгубила је један важан, особен, критички глас. Без претензија за доношењем коначног суда о њеном делу, већ сада се са сигурношћу може рећи да ће оно, будући прожето вером у моћ књиге и важност библиотека за информисано и праведно друштво, бити инспирација како садашњим тако и неким будућим генерацијама библиотекара.